

2016 TULEMUSARUANNE

26.04.2017

Kokkuvõttev hinnang 2016. aasta tegevuskava täitmisele

Valitsemisala nimetus: Maaeluministeriumi (MeM) valitsemisala

MeM valitsemisala 2016. a tegevused panustasid järgmistesse riigi eelarvestrateegia (RES) 2016–2019 tulemusvaldkondadesse:

2.3. Riigireform ja ääremaastumise pidurdamine, alavaldkond 2.3.2. Regionaalareng ja maaelu

RES eesmärk: Toimepiirkondade arengueelduste parem kasutus majanduskasvuks ja elukvaliteedi tõusuks vajalike hüvede kättesaadavus.

2.15 Põllumajandus ja kalandus

RES eesmärk: Eestis on elujõuline konkurentsivõimelise põllu- ja kalamajandusega maapiirkond, mis tagab ohutu toidu ja tarbijate rahulolu.

MeM tegevuskavas jagunesid 2016. a tegevused kolme alavaldkonna vahel:

1. toiduohutus, loomade heaolu ja tervishoid ning taimetervis ja kvaliteetsed tootmissisendid;
2. maaelu, põllumajandus ja toiduainetööstus;
3. kalandus.

1. Valdkonna lühianalüüs

Põllumajandusel on kandev roll elanike toiduga varustamisel, maapiirkondade ettevõtluses ning kultuurimaastiku kujundamisel. Põllumajanduslik ettevõtlus on olnud läbi aegade Eesti elanikkonna jaoks oluline tegevusvaldkond ja sissetulekuallikas.

2016. a oli põllumajandussektorile keeruline aasta (nõudluse vähenemisest tingitud piima ja sealihaga madal kokkuostuhind, sigade Aafrika katk (edaspidi SAK) ja sellest tulenevad piirangud). Olukorra leevendamiseks maksti 2016. a otsetoetuseid 123,3 miljonit eurot ja turukorraldustoetuseid (sealhulgas loomakasvatuse sektori erakorraline toetus) 8,2 miljonit eurot.

Võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega on Eesti elanike keskmine oodatav eluiga madalam ning suremuse ja haigestumuse näitajad kõrgemad. Kõnealuste näitajate halvenemisel võib ohtu sattuda Eesti riigi jätkusuutlik areng. Inimese hea tervisliku seisundi tagamiseks on ühtviisi tähtis nii ohutu ja kvaliteetse toidu kättesaadavus kui ka võimalus teha teadlikke toitumisvalikuid. Samuti on oluline tegur ohutu ja kvaliteetse

sööda olemasolu loomade hea tervisliku seisundi ning inimesele ohutu loomse toidu tagamisel. Aastatel 2015–2016 koostati Maaeluministeeriumi eestvedamisel mikroobide antibiootikumiresistentsuse vähendamise tegevuskava aastateks 2017–2021 veterinaarmeditsiini valdkonnas.

Ohutuma keskkonna kindlustab muuhulgas taimekaitse nõuete järgimine ning põllumajanduses kasutatavate tootmissisendite nõuetekohasus. Taimetervise tõhus järelevalve hoiab ära keskkonnale ja põllumajandusele olulist majanduslikku kahju põhjustavate ohtlike taimekahjustajate sissetoomise ja leviku ning loob eeldused ekspordiks. Üheks suurimaks väljakutseks antud valdkonnas on endiselt Eesti ekspertidele parema võimaluse loomine, et nad saaksid Euroopa Liidu otsustusprotsessis osalemisel senisest enam tugineda vastavatele riskihindamiste tulemustele, eksperthinnangutele ja teaduslikele uuringutele

2016. aastal leiti SAK kodusigadel kuues majapidamises, hukati 6812 kodusiga ja korjused hävitati loomsete kõrvalsaaduste käitlemise ettevõttes. SAK-i tõrjeks karmistati 2016. aastal bioohutusnõudeid seakasvatajaile ja jahimeestele kolmel korral. Hoolimata meetmetest levis taud metssigadel kogu Eesti mandriosas ja jõudis ka Saaremaale, kus oli 1 taudijuhtum farmis ning laialdane levik metssigade populatsioonis jätkub.

Epideemiate ja loomataudide ohuks valmisoleku suurendamiseks on välja töötatud tauditõrjeprogrammid ja valmisolekukavad, mille alusel on viidud läbi treeninguid, et tagada nii riigisüsteemide kui ka põllumajandussektori valmisolek häda- ja eriolukordadeks.

2016. aastal oli Eestis mahepõllumajandussaaduste tootjaid kokku 1753 (suurenemine võrreldes 2015. aastaga 7,6%) ja mahepõllumajandusmaad 184,8 tuhat ha (suurenemine 8,2%), millest 72% moodustab rohumaa. Maheteravilja pind 2016. aastal suurenes võrreldes 2015. aastaga, teravilja kasvatati 34,3 tuhat ha. Mahepõllumajandusmaa koos üleminekuajal oleva maaga moodustab 18,6% Eestis kasutatavast põllumajandusmaast.

Toiduainetööstus (sh joogitööstus) andis 2015. a ligi 16% kogu töötleva tööstuse toodangust ja 7,7% kogu töötleva tööstuse ekspordist. Toiduainetööstuses töötab üle 14% töötlevas tööstuses hõivatutest. Statistikaameti andmetel oli 2015. aastal toiduainetööstuses tööga hõivatud keskmiselt 15 142 inimest, mida oli 591 inimese võrra (+4%) rohkem kui eelneval aastal. Majanduskriisi aastatel tööga hõivatute arv toiduainetööstuses järsult vähenes, kuid majanduse taastudes on töötajate arv järjest kasvanud.

2016. aastal langes eksport teist järjestikust aastat. Võrreldes eelneva aastaga vähenes kodumaist päritolu põllumajandussaaduste ja toidukaupade eksport 7,4%. Eesti päritolu kaupu müüdi välisriikidele jooksevhindades 771 miljoni euro eest, ühes re-eksporditavate kaupadega küündis ekspordi väärtus 1,1 miljardi euroni. Import 2016. aastal seevastu kasvas, küll tagasihoidliku 2,4% võrra. Kokku imporditi aasta jooksul põllumajanduskaupu 1,4 miljardi euro väärtuses.

Olulisemateks eksporditurgudeks Eesti põllumajanduskaupadele on läbi aastate olnud meie naaberriigid Soome, Läti ja Leedu. Traditsiooniliselt ligi viiendiku (2016. a. 22%) ekspordikäibest andvasse Soomesse müüakse peamiselt pagaritooteid, rapsiseemneid, kastmesegusid ja juustu. Nii Läti kui Leetu läheb kaupadest enim toorpiima. Sihtturgude koguarv on aasta-aastalt järjepidevalt kasvanud. 2016. aastal viidi kodumaist toodangut 97 riiki.

Kalatöötlemine moodustab Eesti toiduainetetööstusest 12% ning kalatoodete osakaal toiduainete ekspordist moodustab 26%. Eestist eksporditakse koguseliselt kõige rohkem külmutatud kala – 2016. aastal 58 tuhat tonni, mis moodustas 62% kala- ja kalatoodete ekspordist.

Eesti jaoks on majanduslikult tähtis Läänemerest püütav kilu ja räim. Kilu ja räime kalapüügi ja töötlemise sektor on suures sõltuvuses idaturust, kus Venemaa turu sulgemine 2014. aastal külmutatud kilu ja räime ekspordiks on toonud kaasa nende kalaliikide turu- kui ka mõningase esmakokkuostu hinna languse. Rahalises vääringus moodustas 2016. aastal kala ja kalatoodete ekspordist kõige suurema osa jahutatud ja külmutatud kalafileeade eksport (25%), järgnesid külmutatud kala (20%) ning kalakonservid ja valmistoit (16%). Kala ja kalatooted eksporditi 2016. aastal kokku 93,5 tuhat tonni, rahalises vääringus 136 miljoni euro eest, ekspordi osa müügist moodustas 82%.

Nii kiluvaru kui ka Liivi lahe ja Läänemere avaosa räimevaru majandatakse 2016. aasta seisuga maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel. Ebarahuldav on lõhevaru seisund. Rannapüügil püütakse palju erinevaid kalaliike. Läänemerest püüti 2016. aastal kutseliste kalurite poolt kokku 60 525 tonni kala, millest 19,2% moodustab püük rannapiirkonnas. Läänemerest püütule lisandus 2695 tonni püüki sisevetest. Kaugpüüki teostatakse Atlandi ookeanist. 2016. aastal moodustas kaugpüük Eesti kutselisest kalapüügist 16%.

Püügisektori heaolu baseerub olemasoleva ressursi säästlikul kasutusel ning Eesti majandusvõondis võib nii kilu- kui ka räimevaru lugeda suhteliselt heaks. Lisaks arvestades viimase 10 aasta kalavarude dünaamikat on käesolevaks ajaks saavutatud kalapüügivõimsuse ja kalavarude vaheline pikaajaline tasakaal traalpüügisektoris.

Kalasadamate osas on tänaseks toimunud positiivne areng. Euroopa Kalandusfondi toel alustati 2010. aastal kalasadamate uuendamist, mille tulemusena on toetust saanud vähemalt 50 kalasadamat ja lossimiskohta. Kohalikud kalanduse tegevusgrupid valisid oma strateegiates välja piirkonnale kõige olulisemad kalasadamad ja lossimiskohad. Peamised investeeringud tehti kaide ja muulide uuendamiseks, süvendamiseks, püügivahendite ja kalurite tööruumide korrastamiseks, kala lossimiseks vajalike seadmete soetamiseks.

Arvestades tehtud investeeringuid perioodil 2007–2014 on uuel perioodil 2014–2020 fookuses kohaliku kala- ja vesiviljelustoodete väärindamise ja otseturustamise edendamine, kohalike toodete kõrgema kvaliteedi ning suurema turujõu saavutamine. Samas jätkub ka kalasadamate uuendamise toetamine, kuid väiksemas mahus.

Maaeluministeriumi tegevusvaldkondade alaeesmärkidele seatud mõõdikute täitmine 2016. aastal

1.1. RES tulemusvaldkondade mõõdikud¹

2.3.2. Regionaalareng ja maaelu

- Tööhõivemäär maapiirkonnas (% hõivatud valdade elanike arvust) põllumajandusega seotud piirkondade arengu tagamiseks. 2016. aastaks kavandatud sihttase oli 60 %, kavandatud sihttase täideti, tegelik täitmine 61% on arvestatud 2015. a andmetel.
- Ettevõtlusaktiivsus maapiirkonnas (äriühinguid 1000 elaniku kohta). 2016. aastaks kavandatud sihttase oli 50, kavandatud sihttase täideti, tegelik täitmine 55 on arvestatud 2015. a andmetel.

2.15 Põllumajandus ja kalandus

- Netolisandväärtuse juurdekasv aastas keskmiselt töäjõu ühiku kohta põllumajanduses võrreldes eelnenud aastaga (%). Sihttasemeks kavandati 3,0%. Netolisandväärtuse

¹Täitmine on 2016.a aruandes arvestatud 2015. a tegelike andmete põhjal, kui mõõdiku tegelikud andmed avalikustatakse pärast 2016. a tulemusaruande kinnitamist.

juurdekasv FADN andmetel 2016. a kohta avaldatakse 2017. a detsembris. 2015. aasta sihttase oli 2,8%, tegelik tase +2,5%.

- Konkurentsivõimelise ja jätkusuutliku kalamajanduse tagamisel oli kalanduse lisandväärtus töötajate kohta 2016. aastaks kavandatud sihttase 21100 eurot, saavutustaseme arvutamiseks Statistikaameti statistilised andmed veel puuduvad. 2015. aasta andmetel oli kalanduse lisandväärtus töötajate kohta sihttase 18843 ja tegelik tase 22242 eurot.

1.2 MeM tegevuskava mõõdikud

- Tuvastatud nõuetele vastavuste protsentuaalne osakaal põllumajandussaaduste ja põllumajanduslikus tootmises kasutatavate tootmissisendite kvaliteedi ja ohutuse kontrollimiste arvust kavandatud sihttase oli 85%. Täitmisele (95%) aitasid kaasa kvaliteedi tõstmiseks kavandatud meetmed.
- Elanikkonna toidutekkelistesse nakkushaigustesse haigestumuse arv 100 000 elaniku kohta on 195. Eesmärk on, et nimetatud haigusjuhte on alla 200 aastas.

1.2 Mõõdikud, mille sihttasemed jäid täitmata või täideti osaliselt

- Mõõdiku tervena (piiranguteta) elatud eluiga aastates (meestel, naistel) 2016. aasta andmed avaldab Statistikaamet suvel 2017. Kavandatud sihttasemeks oli meestel 57,5 ja naistel 62,5. 2015. a tegelik oli Statistikaameti andmetel meestel 53,6 ja naistel 56,1 aastat. Arvestades eelnevate aastate tegelikke sihttasemeid, jääb prognoositavalt sihttase saavutamata. Tegemist on riiklikult olulise „Rahva tervise” valdkonna eesmärgile „Eesti inimeste tervena elatud eluiga on kasvanud” kaasaaitamisega, Eesmärgi saavutamine sõltub väga paljudest teguritest, millest toiduohutuse valdkonna meetmed moodustavad ühe osa. Kõige enam mõjutasid eesmärki meetme „teadlik toidu tarbija“ tegevused. 2016. a poliitikauuringute keskuse Praxis poolt läbiviidud „Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020 vahehindamine“ raporti väljavõte: „Eesmärgiks seatud kasvu asemel on Eesti tervena elatud aastad RTA rakendusperioodil hoopis vähenenud, mistõttu jääb vastav RTA üldeesmärk aastaks 2020 suure tõenäosusega saavutamata. Eestis ei ole teostatud epidemioloogilisi uuringuid, mis analüüsiks tervena elatud aastate langustrendi põhjuseid. Seetõttu saab Praxis praegu esitada vaid statistiliste andmete põigusale analüüsile tuginevaid võimalikke hüpoteese, mille paikapidavuse kinnitamiseks tuleks tulevikus planeerida põhjalikum analüüs. Peamise hüpoteesina saab tõstatada kroonilise loomuga haiguste levimuse kasvu nooremates vanusrühmades. Viimase seitsme aasta alla 65-aastaste esmahaigestumuse andmetel on näiteks jõudsalt kasvanud haigestumine sisesekreetsiooni, toitumis- ja ainevahetushaigustesse (kõigis alla 65-aastaste vanusrühmades), samuti lihasluukonna haigustesse (kõigis 10–65-aastaste vanusrühmades). Ka esmase püsiva töövõimetuse haiguspõhjuse andmed perioodi 2008–2015 kohta kirjeldavad lihasluukonna haiguse tõttu määratud esmaste töövõimetusjuhtumite jõudsat kasvu kõigis 16–62-aastaste vanusrühmades. 16–62-aastaste inimeste töövõimetusjuhtumite põhjustena tõusevad esile ka psüühika- ja käitumishäired (eelkõige 16–29-aastaste seas) ja vigastused (juhtumite arv suurim 30–54-aastaste seas, kasv kõige suurem 55-aastaste ja vanemate seas). Oluline on markeerida, et psüühikahäirete ja vigastuste esmahaigestumus on küll vähenenud kõigis vanusrühmades, kuid töövõimetuse põhjustajatena on nende roll pigem suurenev.“
- Tarbijate osakaal, kes alati või sageli vaatavad toidu märgistust 2016. a tulemused olid järgmised: 33% luges alati, 45% sageli, kokku 78%. Eesmärk on, et aastaks 2020 on tarbijate osakaal, kes loevad alati või sageli toidu märgistust vähemalt 90%.
- Mõõdiku loomahaigustest ja taimekahjustajatest tingitud kauplemispiirangute arv sihttasemeks kavandati jätkuvalt kauplemispiirangutest vaba staatus, mis on täidetud.

Eestile taimede ja taimsete saaduste kauplemise piiranguid ei kehtestatud. Loomade ja loomsete saaduste osas on meil alates 2015. a kehtivad piirangud sigade ja sealihast toodete osas ning piirangud kehtisid ka 2016. a.

- Toiduainetööstuse lisandväärtuse juurdekasv aastas keskmiselt tööjõu ühiku kohta võrreldes eelnenud aastaga (%) Sihttasemeks kavandati 3,0%. 2016. andmed saabuvad 2018. a alguses. Eesti maaelu arengukava (MAK) 2014–2020 toiduainetööstusele suunatud meetmete rakendamine aitab kaasa elujõulise toidutootmise tagamisele, kuid alaeesmärgi mõõdiku täitmist ei saa prognoosida maailma toiduturgude madalseisu tõttu.
- Kasutuses oleva Natura põllumajandusmaa ja poollooduslikku kooslusse kuuluva maa pindala (PLK – Poollooduslikud kooslused, NAP – Natura 2000 põllumajandusmaa). PLK 32 000 (26 569*)ha NAP 23 400 (20 350*)ha. Mõõdik on täidetud osaliselt. Täitmisel tähistatud (*) on märgitud 2016. aastal taotletud pind. Toetusega hõlmatud tegeliku pinna andmed selguvad 2017.

2. Tulemuste analüüs

Kavandatud tegevuste olulisemad vahetud tulemused, mis aitasid kõige enam kaasa eesmärkide ja nende sihttasemete täitmisele

- Mikroobide antibiootikumiresistentsuse tegevuskava veterinaarmeditsiini valdkonnas on välja töötatud, sh selle rakendusplaan aastateks 2017–2021. Panustatud on Sotsiaalministeeriumi poolt koostatavasse kõiki valdkondi hõlmavasse mikroobide resistentsuse strateegia dokumenti.
- 2016. aasta anti Maaeluministeeriumile EMÜ poolt 10 toiduohutuse- ja loomatervisealast ekspertarvamust. Loodi valmisolek riskihinnangute teostamiseks, st töötati välja riskihindamisüksuse dokumentatsioon, osaleti riskihindamisel koolitusel, korraldati seminar ning moodustati ekspertide andmebaas.
- Planeeritud toiduohutuse alased rakendusuringud said teostatud. Viidi läbi järgmised uuringud ja saadavushinnangud: "Toidu lisaainete tarbimise hindamine", „Dioksiinid ja PCB jõesilmus ja nendest valmistatud toodetes (röstitud silmud, silmu konservid)“, "Ergotalkaloidide saadavuse hindamine" perioodi märts–dets 2016 (23 proovi tungaltera alkaloidide esinemise kohta Tartu suuremate poekettide teraviljatoodete hulgas), "Veistelt isoleeritud Escherichia coli antibiootikumiresistentsus Eestis" jätkamine, "Väetistes sisalduvatest raskmetallidest tulenevate riskide hindamine tervisele ning keskkonnale " läbiviimine, „Kofeiini riskihinnang laste ja noorte seas“.
- Katseloomadele parema heaolu tagamise eesmärgil loodi loomkatseloa komisjoni nõustav katseloomade kaitsekomitee.
- Loomatervise alane situatsioon Eestis 2016. a võrreldes 2015. aastaga oluliselt ei muutunud. Jätkuvalt kehtivad sigade Aafrika katku levikust tingitud piirangud kauplemisele sigade ja sealihast valmistatud toodetega. 2016. a seisuga on taudist puutumata ainult Hiiumaa. Positiivsena võib välja tuua asjaolu, et 2016. a vähenes sigade Aafrika katkuga tabandunud seakasvatuste arv 3 korda võrreldes 2015. aastaga. Võrreldes 2015. aastaga suurendati oluliselt tegevusi nii loomapidajate kui ka jahimeeste SAK seonduvate bioohutusnõuete alase teadlikkuse tõstmiseks.
- 2016. aastal kavandatud MAK 2014–2020 tegevustest on enamus ellu viidud ja meetmete taotlusvoorud on toimunud.
- Esmakordselt avati MAK 2014–2020 meetmete 6.1 „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“ ja 4.4 „Kiviaia taastamise toetus“ taotlusvoorud.

- Veebruaris 2016 avati MAK 2014–2020 rahastamisvahend (rakendaja on Maaelu Edendamise Sihtasutus). Meetmete 4.1, 4.2 ja 6.4 kohasteks investeringuteks väljastatakse kahte tüüpi laene: „Pikaajaline investeerimislaen“ ja „Mikro ja väikeettevõtete kasvulaen“.
- Alates 01.01.2016 tuli Siseministeeriumilt MeM vastutusalasse Setomaa ja Peipsiveere regionaalprogrammide rakendamine. Programmid on edukalt rakendatud.
- 2016. aastal alustasid tegevust kaks Eesti maaelu arengukava meetme 16 raames toetatavat innovatsiooniklastrit: MTÜ Eesti Põllukultuuride Innovatsiooniklaster ja Piimaklaster MTÜ. Toimus innovatsiooniklastri toetuse teine taotlusvoor, kuhu esitati kuus taotlust. Taotlusvooru tulemused selguvad 2017. aastal.
- Eesti maaelu arengukava alameetme 16.2 "Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine" toel käivitus 2016. a innovatsioonikoostöö 12 koostööprojekti raames, mis valiti tihedas konkurentsivälja 2015. a taotlusvoorus. Toimus ka uus taotlusvoor, mis seekord oli suunatud väikesemahulistele projektidele, mis alustavad tegevusi 2017. a.
- 2016. aastal hoogustusid teadmussirde pikaajaliste programmide (6 valdkonnas) tegevused. Terve aasta jooksul tegutsesid programmid põllumajanduspoliitika rakendamise abinõude ja mahepõllumajanduse tegevusvaldkonnas. Aasta teises pooles alustasid taimekasvatuse ja aianduse tegevusvaldkonna programmid, aasta lõpus sõlmiti lepingud ühistevõtte ning toiduohutuse alaste tegevuste elluviimiseks. Kokku viidi ellu 128 infopäeva, 4 täienduskoolitust, 5 konverentsi, 15 esitluspäeva, 4 õpiringi tegevused ja 2 ettevõtete külastust, koostati 16 teabematerjali ning avaldati teavet veebilehtedel.
- Et teadmisi levitavad paljud organisatsioonid ja asutused, on programmide edukaks toimimiseks vajalik tihe koostöö teadmisi levitavate ja vajavate osapoolte vahel. Teadmussirde programmide tegevustesse on kaasatud suurem osa valdkonnas teadmiste levitamise või sihtgruppide esindajaid. Kõigile väljakuulutatud hangetele esitati ühistaotlused, kaasatud organisatsioone või asutusi on 18. Nõukogude kaudu lisandub programmide tegevustesse veel 5 asutust või organisatsiooni ja 11 ettevõtjat (tootjat, töötajat, konsulenti, ühistut) ning osadest ühistaotlejatest saavad teistes programmides nõukogu liikmed.
- Alates 2016. a osaleb Maaeluministeerium Eesti Teadusagentuuri poolt elluviidava RITA programmi tegevustes. RITA on Euroopa Regionaalarengu Fondist toetatav programm, mille eesmärk on suurendada riigi rolli teaduse strateegilisel suunamisel ning teadus- ja arendusasutuste võimekust ühiskondlikult oluliste uuringute läbiviimisel. 2016. a kaasrahastati RITA vahenditest kolme Maaeluministeeriumi rakendusuringu projekti ning alustati riigile strateegiliselt olulise biomajanduse projekti lähteülesande ettevalmistamist. Samuti loodi RITA programmi kaasrahastamisega ministeeriumi teadus- ja arendusosakonna nõuniku ametikoht.
- Programmi „Põllumajanduslikud rakendusuringud ja arendustegevus aastatel 2015–2021“ raames teostati 2016. aastal kokku 56 uuringut, millest 2016. aastal valmis 24 uuringut. Enim avalikku huvi pälvisid „Hobumajanduse kaardistamine koos Eesti hobumajandust iseloomustavate mõõdikute määratlemisega“ ja „Karusloomakasvatuse uuring“. Erialaorganisatsioone huvitasid enim uuringud „Eesti elanike toidukaupade ostueelistused ja hoiakud“ ning „Eesti toidukaupade positsioon siseturul“. Nimetatud uuringute teostajad edastavad perioodiliselt ülevaadet kuni aastateni 2021–2022. Eesti teadlased osalesid nimetatud programmi raames ka 12 välisteaduskoostöö projektis.
- 2016. aastal Eestis toimunud EURAGRI XXX konverents oli väga edukas. Konverentsi teemaks oli „Biomajanduse valdkonna uued väljakutsed teadusasutuste perspektiivist vaadatuna“. Konverentsile kaasati senisest enam Ida-Euroopa riike, et

edendada koostööd Lääne- ja Ida-Euroopa riikide vahel. Tihti on Ida-Euroopa riikidel probleeme rahastusega ja seetõttu ei ole nendel riikidel võimalik sellistel konverentsidel osaleda. Samuti on probleemiks olnud õigete kontaktide leidmine. Loodetavasti aitas see konverents mõneti neid probleeme lahendada.

- Turukorraldustoetuste all jätkus koolipuuvilja ja -köögivilja ning koolipiima kava rakendamine laste ja noorte toitumisharjumuste kujundamiseks.
- Turuarendustoetustest toetati 2016. a 0,9 mln euro ulatuses erinevaid toidusektori teavitus- ja müügiarendusprojekte, tootekampaaniaid jm toidusektori turundustegevuse edendamise tegevusi (sh on 0,2 mln eurot eraldatud välismessidel osalemiseks eesmärgiga toetada eksporti ja välisturgudele sisenemist). Vahendite allikas on siseriiklik eelarve.
- Tegevuskava Eesti Toit eesmärgiks on Eesti toidu tutvustamine ja propageerimine nii Eesti tarbijale kui ka meid külastavatele turistidele, samuti Eesti toidutoodete ekspordi edendamine (välisturgudest oli 2016. a fookuses Soome, Saksamaa, Hiina ja Jaapan). 0,25 mln eurost ca 180 000 eurot kasutati Eesti turul elluviidavate tegevuste jaoks ning üle 70 000 euro välisturgude projektidele.
- Põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks vajalikesse seadmetesse ning ehitistesse ja uute töötlemisüksuste rajamiseks tehtavaid investeeringuid on toetatud 14,1 mln euro ulatuses, 2016. a eelarve oli 15,95 mln eurot.
- Koostöös Rahvusvahelise Seemnekontrolli Assotsiatsiooniga (ISTA) korraldati Eestis ISTA 2016 rahvusvaheline kongress. Kongressist võttis osa üle 300 seemnetealase ja -tootja ning seemnekontrolli asutuse juhi enam kui 40 ISTA liikmesriigist üle maailma.
- Tuulekaera leviku tulemuslikuks tõrjumiseks on välja töötatud uued nõuded ja muudetud vastavalt maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadus. Nõuded hakkasid kehtima alates 1. aprillist 2017.
- Otsustati loobuda geneetiliselt muundatud põllukultuuride käitlejate andmebaasi loomisest. Otsusega hoiti kokku riigieelarve vahendeid, kuna jäi ära uue andmekogu loomise ja hilisemate hoolduskulude vajadus.
- Valmis rannapüügiandmete esitamise nutirakendus.

3. Peamised kitsaskohad

Kavandatud tegevuste vahetud tulemused, mis täideti osaliselt

- MAK 2014–2020 meetme 5 (Loodusõnnetuses ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine) määruse väljatöötamine osutus keerukamaks ja võttis kauem aega kui kavandatud. Meetme väljatöötamine on siiski lõpusirgel ja taotlusvooru avanemine on kavandatud I poolaastal 2017.
- Suurimaks kitsaskohaks eesmärkide saavutamisel on investeeringute puudumine esmatähtsate laboriseadmete ja katsetehnika kaasajastamiseks.

Kavandatud tegevuste vahetud tulemused, mis jäid täitmata

- Täitmata jäi kavandatud hea hügieenitava juhendite väljatöötamine. Nimetatud juhendid planeeriti välja töötada toiduohutuse pikaajalise programmi raames, kuid kuna programmi elluviimiseks vajaliku lepingu sõlmimine viibis ning selleni jõuti alles 2016. a teises pooles, siis viiakse nimetatud tegevused ellu 2017. a.
- Mesindussektori jätkusuutlikkuse seisukohalt olulise ameerika haudmemädaniku tõrjeprogrammi koostöös sektoriga välja ei töötatud kuna sektoril puudub üksmeel vabatahtliku programmi väljatöötamise vajalikkuse osas. Kui üksmeel leitakse, siis

tegevus planeeritakse ellu viia 2017. a.

- Üleminekutoetuseid ei makstud ja eelistati erakorralise toetuse maksmist loomakasvatusektoris, mille kasutamisel oli liikmesriikidel suurem paindlikkus. Üleminekutoetuste maksmisega alustati 2017. aastal.
- Biomajanduse strateegia väljatöötamist ei alustatud, kuna Riigikantseleiga ja teiste ministriumitega ei jõutud üksmeelele strateegia ulatuse osas. Arutelude käigus lepiti kokku, et Maaeluministerium koostab põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava ning biomajanduse edendamiseks ja koordineerimiseks luuakse biomajanduse juhtrühm.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler